

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

Кафедра «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

к.е.н., доцент

 Лариса БОЛТЯНСЬКА

«30» серпня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Основи підприємництва»

для здобувачів ступеня вищої освіти *«Бакалавр»*
зі спеціальності 076 *«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»*
за ОПП *Підприємництво, торгівля та біржова діяльність*
(на основі повної загальної середньої освіти)
факультет економіки та бізнесу

2021 – 2022 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи підприємництва» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за ОПП Підприємництво, торгівля та біржова діяльність (на основі повної загальної середньої освіти) Мелітополь, ТДАТУ. 2021. 15 с.

Розробник: к.е.н., доцент Грицаєнко М. І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Протокол від «30» серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

к.е.н., доц. Лариса БОЛТЯНСЬКА

Схвалено методичною комісією факультету ЕтаБ

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 076

«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за ОПП Підприємництво,

торгівля та біржова діяльність (на основі повної загальної середньої освіти)

Протокол від «02» вересня 2021 року № 1

Голова, доц. Анна КОСТЯКОВА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<u>денна форма навчання</u> (денна або заочна)	
Кількість кредитів <u>4</u>	Галузь знань <u>07 «Управління та адміністрування»</u> (шифр і назва)	<u>Обов'язкова</u> (нормативна або вибіркова)	
Загальна кількість годин – <u>120 години</u>	Спеціальність <u>076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»</u> (шифр та назва)	Курс	Семестр
Змістових модулів – <u>2</u>		<u>2</u>	<u>3</u>
Тижневе навантаження: - аудиторних занять <u>4,9 год.</u> - самостійна робота студента <u>6 год.</u>	Ступінь вищої освіти <u>Бакалавр</u>	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	<u>22 год.</u>
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	<u>32 год.</u>
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	<u>66 год.</u>
		Форма контролю: <u>екзамен</u> (екзамен або диференційований залік)	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передмова

Найважливішою основою розвитку національної економіки є особливий вид господарської діяльності – підприємництво, яке є передумовою інноваційного типу економічного зростання, що базується на підприємницькій ініціативі в сфері науково-технічної та організаційно-економічної діяльності. За цих умов необхідна сучасна, адекватна підготовка фахівців з глибокими знаннями основ підприємництва, в тому числі підприємництва в сфері послуг, які можуть узагальнити наявний досвід країн з розвинутою економікою, розробити план дій щодо впровадження інновацій в господарську діяльність вітчизняних підприємств.

Мета навчальної дисципліни - опанування здобувачами вищої освіти теоретичних знань і практичних навичок щодо підприємництва в сфері послуг, формування навичок підприємницького мислення.

Завдання курсу:

- з'ясувати місце дисципліни в навчальному процесі, розкрити її основну мету та визначити основні категорії підприємництва в сфері послуг;
- дати чіткі уявлення про загальнотеоретичні засади підприємництва;
- ознайомити із сучасним станом розвитку підприємництва та його проблемами;
- сформуванати у здобувачів вищої освіти цілісне бачення проблем підприємницької діяльності в цілому, а також в сфері послуг;
- озброїти здобувачів вищої освіти навичками і вміннями, необхідними для організації власної справи.

Результати навчання (з урахуванням soft skills)

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен оволодіти наступними **компетентностями**:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальна компетентність:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.
- ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 7. Здатність працювати в команді.
- ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
- ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.

Фахова компетентність:

ФК 1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

ФК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

ФК 4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

ФК 5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

ФК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

ФК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

Програмні результати навчання:

РН 1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

РН 5. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

РН 7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

РН 10. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.

РН 11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

РН 13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

РН 14. Вміти застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

РН 15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.

РН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.

РН 17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

РН 21. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері підприємницької діяльності.

РН 22. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

РН 23. Вміти готувати презентаційні матеріали зарезультатами досліджень.

Soft skills:

- **комунікативні навички:** письмове, вербальне й невербальне спілкування; уміння грамотно спілкуватися по e-mail; вести суперечки і відстоювати свою позицію, спілкування в конфліктній ситуації; навички створення, керування й побудови відносин у команді.

- **уміння виступати привселюдно:** навички, необхідні для виступів на публіці; проводити презентації.

- **керування часом:** уміння справлятися із завданнями вчасно.

- **гнучкість і адаптивність:** гнучкість, адаптивність і здатність мінятися; уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблем.

- **лідерські якості:** уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати рішення; уміння встановлювати мету, планувати.

- **особисті якості:** креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до навколишніх.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

СИСТЕМНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Тема 1. ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ВИД ГОСПОДАРЮВАННЯ [6, с. 7-48]

Історія розвитку теорії підприємництва. Роль підприємництва в суспільстві. Засади підприємницької діяльності в Україні.

Суб'єкти підприємницької діяльності. Громадянин як суб'єкт підприємництва.

Державне регулювання підприємництва.

Захист прав суб'єктів господарювання та споживачів. Ліцензування та патентування підприємницької діяльності.

Тема 2. ГАЛУЗІ ТА ВИДИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ [6, с. 49-96]

Види господарської діяльності та їх класифікація.

Підприємницька діяльність в галузях промисловості, сільського, лісового господарства, будівництва, транспорту. Інноваційна та інвестиційна види діяльності.

Торговельне підприємництво. Фінансове підприємництво.

Підприємницька діяльність у сфері послуг.

Тема 3. ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ [6, с. 97-118]

Передумови підприємництва та елементи підприємницького середовища. Інфраструктура підприємництва.

Функції і модель підприємництва. Правова база підприємництва.
Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні.

Тема 4. ВИДИ ПІДПРИЄМСТВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ ПІДПРИЄМНИЦТВА [6, с. 119-176]

Підприємство як форма прояву підприємництва. Класифікація підприємств
Підприємства колективної власності. Особливості та види кооперативів.
Державні та змішані підприємства.

Підприємства з іноземними інвестиціями. Мале підприємництво.
Організаційно-правові форми підприємництва. Одноособове володіння.
Види господарських товариств. Особливості акціонерних товариств.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Тема 5. ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА [6, с. 177-218]

Технологія створення власної справи. Формування початкового капіталу.
Оцінка майна.

Найменування та торговельна марка підприємства. Зміст установчих документів та їх підготовка. Державна реєстрація підприємницької діяльності.

Припинення підприємницької діяльності. Реорганізація та ліквідація підприємства. Реструктуризація підприємства.

Типові помилки при заснуванні власної справи.

Тема 6. МЕНЕДЖМЕНТ У ПІДПРИЄМНИЦТВІ [6, с. 219-255]

Сутність менеджменту. Система підприємницького управління. Розробка стратегії та бізнес-планування підприємницької діяльності. Організація маркетингу.

Організація фінансової діяльності та оптимізація оподаткування.
Зовнішньоекономічна діяльність.

Ризики підприємницької діяльності та економічна безпека підприємства.

Тема 7. ПСИХОЛОГІЯ ТА ЕТИКА ПІДПРИЄМНИЦТВА [6, с. 256-272]

Мотивація підприємницької діяльності. Риси характеру підприємця.

Культура та етика підприємницької діяльності. Соціальний капітал.

Тема 8. ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ТА СПІВРОБІТНИЦТВА СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ [6, с. 273-309]

Організація договірних взаємовідносин у підприємництві.

Державно-приватне партнерство. Соціальна відповідальність бізнесу
Громадські об'єднання підприємців.

Венчурні підприємства. Офшорні фірми.

Особливості орендної форми господарювання. Лізинг. Концесія
Франчайзингова форма підприємництва.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість			
			годин			балів
			Л	П	СРС	
Змістовий модуль 1. СИСТЕМНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМНИЦТВА						
1	Лекція 1	Підприємництво як вид господарювання	2			
	Практичне заняття 1	Підприємництво як вид господарювання		2		2
	Самостійна робота 1	Опрацювання матеріалів лекції, робота на навчально-інформаційному порталі			4	2
2	Лекція 2	Галузі та види господарської діяльності	2			
	Практичне заняття 2	Галузі та види господарської діяльності		4		3
	Самостійна робота 2	Опрацювання матеріалів лекції, робота на навчально-інформаційному порталі			4	2
3, 4	Лекція 3	Підприємницьке середовище	4			
	Практичне заняття 3	Підприємницьке середовище		6		5
	Самостійна робота 3	Опрацювання матеріалів лекції, робота на навчально-інформаційному порталі			9	3
5, 6	Лекція 4	Види підприємств та організаційно-правові форми підприємництва	4			
	Практичне заняття 4	Види підприємств та організаційно-правові форми підприємництва		6		5
	Самостійна робота 4	Опрацювання матеріалів лекції, робота на навчально-інформаційному порталі			9	3
7, 8	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК 1			10	
	ПМК 1	Підсумковий контроль за модуль 1				10
Всього за змістовий модуль 1 (66 годин)			12	18	36	35

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість			
			годин			балів
			Л	П	СРС	
Змістовий модуль 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА						
9	Лекція 5	Організація підприємництва	2			
	Практичне заняття 5	Організація підприємництва		2		3
	Самостійна робота 5	Опрацювання матеріалів лекції, робота на навчально-інформаційному порталі			4	2
10	Лекція 6	Менеджмент у підприємстві	2			
	Практичне заняття 6	Менеджмент у підприємстві		4		3
	Самостійна робота 6	Опрацювання матеріалів лекції, робота на навчально-інформаційному порталі			4	2
11	Лекція 7	Психологія та етика підприємництва	2			
	Практичне заняття	Психологія та етика підприємництва		2		3
	Самостійна робота 7	Опрацювання матеріалів лекції, робота на навчально-інформаційному порталі			4	2
12, 13	Лекція 8	Форми взаємодії та співробітництва суб'єктів підприємницької діяльності	4			
	Практичне заняття 8	Форми взаємодії та співробітництва суб'єктів підприємницької діяльності		6		6
	Самостійна робота 8	Опрацювання матеріалів лекції, робота на навчально-інформаційному порталі			8	4
14, 15	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК 2			10	
	ПМК 2	Підсумковий контроль за модуль 2				10
Всього за змістовий модуль 2 (54 годин)			10	14	30	35
Екзамен			x	x	x	30
Разом (120 годин)			22	32	66	100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №1

1. Сутність і функції підприємництва.
2. Оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності – юридичних осіб.
3. Суб'єкти підприємництва.
4. Технологія розробки бізнес-плану.
5. Принципи підприємницької діяльності.
6. Статутний фонд та його формування.
7. Обмеження в підприємницькій діяльності.
8. Сутність та особливості корпорації.
9. Економічна основа підприємництва.
10. Способи сплати податків з доходів приватного підприємця.
11. Види підприємницької діяльності.
12. Торговельний патент: умови придбання, вартість, термін дії.
13. Необхідні умови розвитку підприємництва.
14. Спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємництва.
15. Організаційні форми підприємництва.
16. Сутність корпоративного управління.
17. Механізм державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності – юридичної особи.
18. Стадії розробки бізнес-плану.
19. Види господарських товариств та їх характеристика.
20. Механізм державного регулювання підприємницької діяльності.
21. Акціонерне товариство: сутність та види.
22. Джерела фінансування підприємництва в Україні.
23. Механізм державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності – фізичної особи.
24. Фінансово-кредитне підприємництво.
25. Лізинг як форма підприємницької діяльності.
26. Переваги та недоліки одноосібного володіння.
27. Ліцензування в підприємницькій діяльності.
28. Комерційне підприємництво.
29. Франчайзинг як форма підприємницької діяльності.
30. Підприємець – ключова фігура ринкової економіки.
31. Форми об'єднань підприємств в Україні.
32. Сертифікація продукції як інструмент державного регулювання підприємництва.
33. Види підприємств в Україні.
34. Структура бізнес-плану.
35. Засновницькі документи суб'єктів підприємницької діяльності.
36. Бізнес-інкубатори як форма підтримки малого підприємництва.
37. Проблеми розвитку підприємництва в Україні.
38. Юридичний статус підприємництва.

39. Правова база розвитку підприємництва.
40. Порядок патентування підприємницької діяльності.
41. Сутність та методи державного регулювання підприємництва.
42. Види лізингу.
43. Сутність і функції бізнес-плану.
44. Державні та міжнародні організації підтримки підприємництва в Україні.
45. Єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

1. Припинення діяльності підприємницьких структур.
2. Державна політика підтримки підприємництва.
3. Органи управління акціонерним товариством.
4. Проблеми правового забезпечення підприємництва в Україні.
5. Фіксований податок для суб'єктів малого підприємництва.
6. Статут підприємництва.
7. Суб'єкти підприємницької діяльності – платники ПДВ та акцизного збору.
8. Особливості розвитку малого підприємництва в Україні.
9. Порядок відрахувань суб'єкта підприємницької діяльності – фізичної особи до Пенсійного фонду і фондів соціального страхування.
10. Підприємство: сутність, ознаки, функції.
11. Державна регуляторна політика у сфері підприємництва.
12. Загальна система оподаткування приватного підприємця.
13. Роль та значення посередницького підприємництва.
14. Переваги та недоліки партнерства (товариства).
15. Порядок відкриття рахунку суб'єкта підприємницької діяльності в установі банку.
16. Сутність і методи підприємницького управління.
17. Страхування як інструмент економічного захисту підприємця.
18. Основні методи впливу підприємця на підлеглих.
19. Управління економічними ризиками в підприємстві.
20. Форми спільного міжнародного підприємництва.
21. Функціональне управління в підприємстві.
22. Сутність, види та елементи підприємницької культури.
23. Механізм зменшення економічних ризиків у підприємстві.
24. Світовий досвід створення вільних економічних зон.
25. Підприємницька етика.
26. Управління мотивацією персоналу.
27. Особливості створення та функціонування вільних економічних зон в Україні.
28. Інструменти управління ризиками.

29. Форми коопераційних зв'язків суб'єктів підприємництва.
30. Причини економічних ризиків у підприємстві.
31. Управління організаційними комунікаціями.
32. Посередники на фондовому ринку.
33. Підприємництво у сфері банківських послуг.
34. Кредитування та його роль у розвитку підприємництва.
35. Соціальні цінності й культура підприємницької діяльності.
36. Кредитні спілки та їх роль у розвитку підприємництва.
37. Інноваційна діяльність суб'єктів підприємництва.
38. Нові напрями розвитку підприємництва в Україні.
39. Особливості функціонування товарної біржі.
40. Селянське (фермерське) господарство як форма підприємницької діяльності.
41. Тенденції та проблеми розвитку фермерства.
42. Основні напрями державної підтримки селянських (фермерських) господарств.
43. Форми господарсько-торговельної (комерційної) діяльності.
44. Особливості діяльності виробничого кооперативу.
45. Здійснення підприємницької діяльності без створення юридичної особи.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Бобров В.Я. Основи ринкової економіки і підприємництва. Київ: Вища школа, 2003. 719 с.
2. Варналій З.С. Основи підприємництва: навчальний посібник. Київ: Знання-Прес, 2006. 329 с.
3. Виноградська А.М. Основи підприємництва: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2008. 544с.
4. Від ідеї до власної справи: Навч. посібник. / А.С. Коноваленко, Л.О. Болтянська, Д.М. Трачова та інш. Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2017. 278 с.
5. Гаєвська Л.М. Підприємницька діяльність та її оподаткування: Навчальний посібник. Ірпінь: Академія ДПС України, 2003. 218 с.
6. Гой І.В., Смелянська Т.П. Підприємництво : навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 368 с.
7. Грицаєнко Г.І. Основи інвестиційної діяльності: навчальний посібник. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. 224 с.
8. Донець Л.І. Основи підприємництва. Навчальний посібник. К.: ЦНЛ, 2006. 320 с.;
9. Завадських Г.М., Андрєєва Л.О., Лисак О.І., Грицаєнко М.І. Економіка і організація підприємств малого бізнесу: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 187 с.
10. Основи підприємництва: Підручник / [Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О., та ін.]; під заг. ред. Н.В. Валінкевич. Житомир: ЖДТУ, 2019.

492с.

11. Підприємництво [Текст] : підручник / С.В. Панченко, В.Л. Дикань, О.В. Шраменко [та ін.]. Харків : УкрДУЗТ, 2018. Ч. 1. Теоретичні основи організації підприємницької діяльності. 241 с.

12. Підприємництво [Текст] : підручник / С.В. Панченко, В.Л. Дикань, О.В. Шраменко [та ін.]. Харків : УкрДУЗТ, 2018. Ч. 2. Реалізація підприємницької діяльності у сучасних ринкових умовах. 228 с.

Допоміжна

13. Грицаєнко М.І. Підприємництво як джерело інноваційної діяльності в аграрній сфері. *Ефективна економіка*. 2014. №12. Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/>;

14. Грицаєнко М.І. Саморегулювання підприємницької діяльності. *Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємств реального сектору економіки*: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 01 листопада 2019 р. Полтава: РВВ ПДАА, 2019. С. 237-238.

15. Грицаєнко М.І. Соціальний капітал і саморегулювання в аграрному підприємстві. *Політичні трансформації сучасного суспільства* : Матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. м. Полтава, 15 квітня 2020 р., Полтава: ПДАА, 2020. С. 122-125.

16. Грицаєнко М.І. Соціальний капітал регіону. *Підприємництво в аграрній сфері: глобальні виклики та ефективний менеджмент*: Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 лютого 2020 р.): у 2 ч. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. Ч.2. С. 125-128.

17. Грицаєнко М.І. Соціальний капітал у механізмі саморегулювання підприємницької діяльності в сільському господарстві. *Економіка АПК: міжнародний науково-виробничий журнал*, 2019. № 8. С. 70-78.

18. Грицаєнко М.І. Соціальний капітал у становленні підприємницької мережі аграрної сфери України. *Економіка АПК*. 2017. №5. С. 58-64.

19. Грицаєнко М.І., Грицаєнко Г.І. Індикатори інвестиційно-інноваційної діяльності в торговельному підприємстві. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти*: матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Львів, 18-20 березня 2020 р. Львів: ЛНАУ, 2020. С. 494-497.

20. Грицаєнко М.І., Грицаєнко Г.І. Управління інвестиційно-інноваційним розвитком торговельного підприємства. *Формування ефективних механізмів управління в умовах трансформації соціально-економічних систем* : Матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. м. Харків, 12 березня 2020 р. Харків: Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, 2020. С. 211-213.

21. Завадських Г.М., Андрєєва Л.О., Лисак О.І., Грицаєнко М.І. Економіка і організація підприємств малого бізнесу: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 187 с.

22. Златьєв А.С., Грицаєнко М.І. Підходи до обґрунтування підприємницької ідеї. *Прагматизм у підготовці майбутніх підприємців*: матеріали II науково-практичної конференції, м. Мелітополь, 15 червня 2020 р. Мелітополь: Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, 2020. С. 80-85

23. Педченко Г.П., Власюк Ю.О. Соціальні аспекти розвитку підприємництва в Україні. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2017. № 1-2 (33-34). С. 260-268;

24. Педченко Г.П., Власюк Ю.О. Сучасний стан підприємництва в Запорізькій області. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2016. № 3 (32). С. 159-167.

25. Чалов С., Грицаєнко М.І. Основи підприємництва у створенні власної справи. *Прагматизм у підготовці майбутніх підприємців*: матеріали II науково-практичної конференції, м. Мелітополь, 15 червня 2020 р. Мелітополь: Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, 2020. С. 149-153.

26. Яворська Т.І. Аналіз стану малого підприємництва в місті. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2017. № 3 (35). С. 174-182;

27. Яворська Т.І. Малий бізнес у сільському господарстві: теорія і практика: монографія. К. : ННЦ "ІАЕ", 2012. 384 с.

28. Hrytsaienko M., Hrytsaienko H., Andrieieva L. and Boltianska L. The Role of Social Capital in Development of Agricultural Entrepreneurship. *Modern Development Paths of Agricultural Production*. 2019. pp. 427-440.

29. Zbarsky V.K., Trusova N.V., Sokil O.H., Pochernina N.V. and Hrytsaienko M.I. (2020). Social and Economic Determinants for the Development of Resource Potential of Small Forms of Agrarian Production in Ukraine. *Industrial Engineering & Management Systems*. Vol 19, No 1, March 2020, pp.133-142.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Освітній портал ТДАТУ <http://op.tsatu.edu.ua>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Методичний кабінет кафедри ПТБ.
4. Internet.